

Firmele și recesiunea

Autor: Lucian Croitoru

De mai multe luni este vizibilă scăderea ratei inflației și creșterea ratei șomajului. În mod cert recesiunea economică a fost o cauză a acestor evoluții. Rata șomajului a crescut de la 3,7 procente în iulie 2008 la 5,6 procente în martie 2009. Creșterea a fost mai accentuată începând cu noiembrie 2008. Inflația care reflectă cel mai fidel dinamica cererii a scăzut de la 8 procente în iunie 2008 la 5 procente în mai anul acesta. Opinia mea este că tendințele evidențiate vor continua și mai ferm chiar dacă economia va scădea în trimestrul II 2009 cu mai puțin decât a scăzut în trimestrul întâi.

Această opinie se bazează pe ipoteza că, de la începutul crizei economice, firmele au răspuns la scăderea cererii prin ajustarea corespunzătoare a producției, dar nu au ajustat suficient prețurile, salariile și ocuparea. La rigiditatea prețurilor sau a salariilor contribuie: imperfecțiunea informațiilor (Friedman, 1968; Lucas, 1973; Mankiw și Reis, 2001); contractele pe termen lung (Fisher, 1977, Taylor, 1980); costul ajustării prețurilor (Rotemberg, 1982, Mankiw, 1985); și abaterile de la raționalitatea deplină (Akerlof și Yellen, 1985). În fine, angajarea de personal are costuri, astfel că firmele preferă să aștepte o perioadă înainte de a decide că într-adevăr concedierile sunt necesare.

Un argument în favoarea ipotezei că în România firmele au amânat ajustările sau au făcut doar ajustări parțiale îl constituie accentuarea discrepanței dintre creșterea productivității muncii și creșterea salariilor reale brute în industria prelucrătoare. În martie 2009, variația anuală cumulată a productivității muncii în industria prelucrătoare a fost negativă, în timp ce aceeași variație pentru salariile brute a fost de +8,2 procente.

Scăderea productivității muncii reflectă faptul că firmele au redus producția, în linie cu scăderea cererii, dar au făcut concedieri într-un ritm mult mai mic. Această discrepanță poate fi un indiciu că firmele au finanțat menținerea unui nivel relativ înalt al ocupării prin reducerea profiturilor. În mod cert discrepanța contribuie la creșterea costurilor unitare ale muncii, care se constituie într-o sursă de creștere a prețurilor.

Iar acest lucru duce la al doilea argument în favoarea ipotezei ajustărilor amânate sau insuficiente la nivelul prețurilor. Pentru a compensa pierderile date de reducerea cantităților fizice, este posibil ca firmele care nu au concediat suficient să fi decis amânarea reducerii ritmurilor de creștere a prețurilor. Aceste firme au stabilit ratele de creștere a prețurilor la nivelul relativ înalt al perioadei anterioare, când economia era pe faza ascendentă.

În sfârșit, mai trebuie avută în vedere și creșterea salariului mediu brut în industria prelucrătoare. Poate că prevederile cuprinse în contracte încheiate pe termen relativ lung au fost o cauză a întârzierii insuficiente a creșterii salariilor. Dar este mai probabil că, sub presiunea crizei, firmele au identificat angajații în exces, care de obicei fac munci de rutină și al căror salariu este relativ mic. Simpla concediere a acestora a dus la creșterea salariului mediu din industria prelucrătoare.

Dacă produsul intern brut va scădea din nou în trimestrul II, atunci firmele vor intensifica ajustările, ceea ce se va reflecta în accelerarea dezinflației, în creșterea șomajului și în reducerea salariului mediu. Atunci vom ști că economia a scăzut, chiar înainte de a avea confirmarea de la Institutul Național de Statistică în septembrie.

16 iunie 2009